

*Ut over havranden, inn fra det fjerne
lyser en lampe som blusser i blink,
øigarens ytterste, ødslige stjerne —
veiløsevokteren varsler med vink:*

*Draugen er farlig
idag som igår —
vill eller varlig,
han tar hvad han når!*

*Månen er kovnet og stjernene sluknet.
Storhavet står i et endeløst rokk,
holmene, skjærene, allting er druknet.
Den som er vågall — idag får han nok!
Hivende, huggende
sjøskavlehav —
ravende, ruggende
taregrunnsgrav!*

*Midt mellem fallene famler en skute,
slører på slump efter brenningebrak.
Draugemål knurrer derinne, derute —
tanggrodde fangarmer vrenger et vrak.
Uvett og villske
som aldri går trett,
argskap og illske —
til draugen blit mett!*

*Natt mellem skjærene.
Draugenatt!*

Carl Dons.

FJELLSKITURENES 40 ÅRS JUBILEUM

AV E. A. TØNSETH

Det er ikke bare Turistforeningen som kan feire 40 års jubileum i år, det er også 40 år siden de første «turist»-skiturer til fjells blev gjort her i landet.

Først av Fritjof Nansen fra Bergen over Hardangerviddan til Oslo i januar 1887 og så i slutten av mars av daværende løytnant Dietrichson og undertegnede fra Røros til Meråker.

Der fantes dengang ikke rektangelkarter over disse trakter, Turistforeningen var ennu ikke stiftet, Nedalen ikke «opdaget». Disse vidder var ennu et terra incognita. Vi hadde kun det gamle amtskart å legge vår plan efter. Den rette linje mellem Røros—Stugudal—Meråker viste N.—22° NO. Det var hvad vi hadde å gå efter.

Vinteren hadde vært så snebar at selv løytnant Dietrichson, som tjenstgjorde ved underoffisersskolen, kun hadde vært tre ganger ute på ski forut, så vi var begge aldeles utrenet.

I mine «Optegnelser» fra mitt jæger- og omstreiferliv finner jeg følgende beskrivelse av turen:

Fredag den 26. mars reiste vi med hurtigtoget kl. 10 aften til Røros, hvor vi ankom kl. 4 lørdag morgen.

Vår utrustning bestod av et sett underklær, 1 kg. chokolade, 1 kg. biff, 2 gropkaker og 1 fl. konjakk.

Dietrichson hadde telemarksski og skisko, jeg leksværski og finnsko, begge med spanskrørbindinger. Vi vilde prøve, hvad der egnet sig best for fjellturer.

Efter å ha inntatt en solid frokost startet vi fra Røros kirke kl. 5 med kurs på Stugudal N 22° NO. Termometret viste + 7°

og føret var utmerket, men i 6-tiden begynte det å falle litt sne og temperaturen steg, så det blev litt ising. Kl. ½9 kom vi ned til Aursundsjøen ved gården Viken, hvor vi rastet en halv times tid for å rette på skipåbindinger og skrape skiene. Vi fortsatte så over Aursundsjøen til Engelsvoll og opover mot Storhøgda. Vårsolen stod nu høit på himmelen og brente oss godt i ryggen, nysneen klabbet litt i lavlandet, men etterhvert som vi steg, blev føret bedre, inntil vi kom op på snaufjellet, hvor der var hård sammenføket skare.

Hittil hadde det gått bra, men nu begynte strabadsene. Den skarpe vårsol og den av anstrengelsen fremkalte sterke sved forårsaket en ulidelig tørst. Det viste sig nu at brennevin er det dårligste fludium en kan ha med på en sånn tur, for istedenfor å leske brenner det en i halsen og virker slappende; kold te eller melk vilde være ulike bedre.

Ved vår middagsrast smeltet vi sne i mine blikkopper over en papirild, det hjalp — for et øieblikk. Henimot kl. 4 nådde vi høiden av Rien og holdt en kort rast, fant litt vann — d. v. s. smeltet sne — på en avføket fjellrabb. Vi var da så tørste at vi suget disse få vandråpene i oss til det tilslutt var mere mudder enn vann.

Vi var da på det høieste punkt den dag, ca. 1015 meter. Herfra bar det på snei nedover til dalen mellom Rien og Riasten — et fall på ca. 200 meter — i rykende fart, kun avbrutt av en og annen «bjønn», passerte Finngammene og holdt i ½6-tiden en rast på taket av Martavollen, hvor atter litt smeltet sne med en konjakkspiss lesket våre tørstige struper.

Derpå bar det op søndre Langenvola og ned den bratte li til Langen og så op den siste stigning den dag, nordre Langenvola, og så nedover i det herligste kveldsføre frem til Stugudal i 8-tiden. Tok inn hos Per Stugudal. Der var godt losji og overlag vennlige folk. Det vil være synd å si annet enn at vi var godt utkjørt efter 14 timers marsj på ski, utrenet som vi var.

Fra Stugudal brøt vi op kl. 7 søndag morgen, gikk over Stugusjøen og fulgte vinterveien nedover til Løvøyen, hvor vi var innom og fikk melk, og videre efter veien til Østby, hvor vi tok middagshvil fra kl. 12 til 4, da det klabbet stygt dernede i dalen.

Her fikk vi en god rømmegrøt, en god lur og derpå diverse kopper sjokolade. Således godt styrket tok vi i 4-tiden fatt på opstigningen til Meråkerfjellene.

Vi hadde foreløbig satt Øiavollen ved Gammelvollsjøen som mål, da der skulde være godt å overnatte, men da vi kom frem henimot kl. 6 og var i tvil om vi var ved den rette vollen, fikk løytnant Dietrichson under en rekognosering øie på nogen voller oppe i fjellet, som vi antok måtte være Løvåvollene. Efter en kort rådslagning bestemte vi oss for å gå dit, for å være sikker på å nå toget fra Meråker neste eftermiddag.

Vi kom frem i mørkningen. Det var to nedsnedde seterbuer, hvorav vi valgte den sydligste, som så minst dårlig ut og var lettest tilkommelig; snefonnen lå ikke kloss innpå døren der, så det gikk nogenlunde lett å slippe inn. Men der så ikke videre komfortabelt ut. Bua var av den gamle type med ljore i taket og ildstein midt på gulvet. Fra gulvet og op i ljoren raket en tett sammenføken snepyramide, som fylte halve bua. Vårt første arbeide var da å få den hugget op, så vi kunde få «lys» op. Heldigvis fant vi i melkbuen endel bark og nogen gamle bord, som var brukt som gulv derute. Vi fikk nu «lys» op, men nogen særlig varme blev det nu ikke da. Bua var utett i alle vegger, og på den ene vegg var der istedetfor vindu en glugge, som der var hengt en sekk for, så ventilasjon manglet der ikke.

I en gryte, som vi fant på bunnen av snepyramiden, smeltet vi nu sne og kokte «snesjokolade», som da smakte fortreffelig, men som jeg tviler på vilde ha falt i smak under andre omstendigheter.

Langs den ene vegg var der opslått en brisk med noget gammelt høi i, der hvilte vi våre trette lemmer turvis, mens den annen passet ilden. Nogen søvn blev det ikke, da det trakk fra alle kanter og natten var kold; røken slog også rett som det var inn og fylte det lille rummet. Natten blev derfor lang, ennskjønt vi kortet den av mest mulig ved å rykke ut såsnart det grydde av dag — i 4-tiden.

Vi hadde nu et par timers stigning op Selbyggliene og op på Finnkojhøgda. Derfra gikk det bratt ned til myrene under Gilsåfjellet og så fremover til Grubefjellet og op ved Finnvoll-

tjernene og herfra med jevn helling nedover til Vatnbekkdalen og Thorsbekkdalen. Men nu var det forbi med føret. Efterhvert som vi kom ned i bjerkeskogen blev sneen dypere og klabbet verre og verre. Finnskoene mine blev bløte som vaskefiller og spanskrørbindingene gnaget sig inn i føttene, så jeg lovet mig selv at det skulde være både første og siste gang jeg «agerte finn».

De siste timene i stekende sol og klabb, som la sig tommetykk under skiene, blev de mest slitsomme på hele turen. — Skismurning var dengang ikke opfunnen.

Endelig i 2-tiden kom vi ravende frem til gården Solbakken øverst i Thorsbekkdalen, hvor kona på gården fikk full sjau med å hente melk op fra kjeldereren. — —

En 15 års tid efter kom jeg på en jakttur innom der og spurte kona om hun kjente mig igjen, jeg var en av de karene som for 15 år siden kom på ski over fjellet fra Tydalen.

«Å, var du ein av de karan du, æ trudde mest det var to drukken sluska som kom sjanglan, da æ fyst saag dokk», sa kona. — Så slitne hadde vi nok vært. — —

Derfra tok vi skyss for ski og pakning og vandret tilfots i vårsola til Meråker stasjon, og kom nettop tidsnok til å ta kvelds-toget til byen.

Som sluttbemerkning har jeg tilføiet mine optegnelser følgende «erfaringer fra turen», som jeg nok tror kan ha gyldighet den dag idag:

1. Man bør ikke gå ut på en lengere fjelltur vintersdag uten å være godt trenet og ha sine ski og bindinger i god *prøvet* stand.
2. Telemarksskien er å foretrekke for langskien, for hvad man muligens vinner ved langskien på flater og åpen fjellvidde, taper man i opstigning og i kranglet unnarenn og skog ved telemarksskiens lettere styring.
3. Skisko med tåladder og snesokker er den beste fotbeklædning. Finnsko passer ikke for våre bindinger.
4. Gå ikke ut fra kvarter uten å ha en god dagsporsjon mat og en flaske melk, te eller kaffe med. Spirituosa er gift under anstrengelse.

5. Legg ikke mer i sekken enn høist nødvendig, et sett underklær, finnsko eller tøfler til bruk når man kommer i hus, så skiskoene får tørke.
6. Studer dagens rute godt på kartet før du går ut og hold den bestemte kurs nøiaktig. Bruk kompasset stadig i usiktbart vær, ellers går du i ring.

Trondhjem i desember 1927.

E. A. Tønseth.